

COUPLES IN SEARCH OF THE LOST PARADISE**Gavril Vasile Băban****PhD. Student, Tehnical University of Cluj-Napoca**

Abstract: The concept of Paradise is one with ontologic reverberations, and it illustrates a magical place, defined by perfect harmony, a place that has always been present in every human culture and civilization.

According to the mosaic and christian teachings regarding the creation of the man, the so called perfect couple represents the duo that, after having lost their privileged status, must overcome a series of challenges in order to rediscover the lost paradise.

Keywords: paradise, topos, paradise couple, classic, romantic.

Paradisul este un termen cu valențe fermecătoare¹, un spațiu care te transpune într-un context cu valori ancestrale și transformatoare în același timp.

Paradisul edenic este locul în care cuplul primordial are parte de experimentul întâlnirii cu Creatorul, are parte de experiența conștientizării existenței dar și de transformarea cauzată de alegerile făcute. *Paradisul îndrăgostiților* trimite la acele situații și contexte intime, acele momente petrecute într-o stare de încredere deplină a reprezentanților cuplului, context în care să nu fie implicat niciun factor perturbator sau care să creeze vibrații distructive.

Iubirea², ca perspective ontologice și forme de manifestare conștiente trimite la cel puțin două abordări distincte: telurică sau supranaturală, ideală - *agape* și experimentală, kinestezică, palpabilă sau carnală - *eros*.

1. Agape - iubirea ideală

Iubirea este Lumina care îi luminează pe cei ce o oferă și o primesc. Iubirea este gravitație, deoarece îi face pe unii oameni să se simtă atrași de alții. Iubirea e putere, deoarece multiplică tot ce avem mai bun și oferă umanității șansa de a nu pieri în propriul egoism orb. Iubirea expune și revelează. Pentru iubire noi trăim și murim. Iubirea e Dumnezeu și Dumnezeu este Iubire³.

Iubirea este înrudirea omului cu Dumnezeu. Ea unește⁴ la maxim persoanele umane fără să le confunde. În iubire se arată plenitudinea existenței.⁵

2. Eros- iubirea carnală

Dintre toate zeitățile mitologiilor antice ale lumii, *Eros*⁶ este probabil cel mai cunoscut zeu. *Eros*⁷ este zeul grec al iubirii și al dorinței.

1 Termenul grecesc „farmacheo” are înțeles original principal de *a vindeca*, dar are și un sens secundar - *a învălui*, a crea o stare de confuzie - sensul secundar fiind cel care primează în această explicație având scopul de a reda însușirile toposului paradisiac.

2 Dicționarul Explicativ al Limbii Române (ediția a II-a revăzută și adăugită), Autor: Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold, Anul apariției: 2012. - Definiția din DEX este următoarea: „IUBIRE, iubiri, Faptul de a (se) iubi; sentiment de dragoste față de o persoană; relație de dragoste; amor, iubit. Sentiment de afecțiune (și admirație) pentru cineva sau ceva. - V. iubi.”

3 <http://www.marian-rujoiu.ro/ce-este-iubirea> (Data accesării: 20.12.2015)

4 Sintagma utilizată evidențiază relația perfect armonizată din cuplul ideal.

5 <http://enciclopedie.citatepedia.ro/index.php?c=iubire> - Dumitru Stăniloae, (Data accesării: 21.12.2015)

6 *** Dicționarul Explicativ al Limbii Române (ediția a II-a revăzută și adăugită), Autor: Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold, Anul apariției: 2009. - Definiția termenului ÉROS: s. n. (Livr.) Ansamblul dorințelor sexuale, considerate din punct de vedere psihanalitic; libido. - Din fr. éros.

Legende ne relatează mai multe variante ale apariției pe pământ a lui Eros. Unele afirmă că Eros, forța fundamentală a apropierei, este responsabil de coeziunea lumii și de continuarea vieții. Inițial era un zeu primordial, înainte de a fi adus la starea de copil buclat ce arunca săgeți pretutindeni. Contemporan al Haosului, a existat înainte de Cronos și de fiul său Zeus. A ieșit din oul care, despicându-se, a format Pământul și acoperișul său, cerul. El este responsabil de apropierea dintre Gea (Terra) și Uranus (Cerul), din care vor veni pe lume Ocean, Tethis, Ceos și Cronos. Dar aceste îmbrățișări sunt atât de puternice, încât niciuna dintre progeneruri nu poate vedea lumina zilei până ce Cronos retează sexul tatălui său.

Eros reprezintă dorința, forța instinctului, violența sexuală. Alte legende afirmă că Eros ar fi rodul legăturii extraconjugale și incestuase a Afroditei împreună cu Ares, sau cu Hefaistos ori cu Hermes.

Sunt mai mult decât cunoscute acțiunile lui Eros de a trage cu o săgeată în diverse persoane. Acesta trage cu arcul în timp ce este legat la ochi, iar persoanele lovite cu săgeata se îndrăgostesc pe loc, independent de voința lor. Acțiunile sale nu par mereu benefice: tulbură rațiunea, paralizează voința, inspiră capricii amoroase, înnoadă și desnoadă intrigă.

Zeul al dragostei, al iubirii, Eros împarte în toate părțile dragostea, lovind inimile muritorilor cu săgețile sale. Chiar dacă este stăpânul dragostei, acest lucru nu îl va împiedica să se îndrăgostească de Suflet (Psiheea). Psiheea era atât de frumoasă încât îi înspăimânta pe toți tinerii și nu putea să-și găsească un soț. Oracolul îi recomandă să se ducă pe o stâncă, de unde un monstru o va lua de soție. După ce a acceptat, Psiheea a fost dusă într-un palat minunat unde a trăit fericită alături de soțul său, pe care însă nu avea voie să-l vadă. Însă într-o zi, aceasta ascunde o lampă cu ajutorul căreia și-a văzut soțul. Nu era nici un monstru, era chiar Eros. Acesta dispare imediat, iar fata trece prin chinuri cumplite. Neputând să o uite, Eros o duce pe aceasta în Olimp în timp ce doarme și îi cere lui Zeus să-i căsătorească.

Deși nu a existat în Grecia un cult considerabil al lui Eros, putem afirma că venerarea lui Eros a dăinuit chiar și până în zilele noastre. Este singurul zeu care a fost celebrat și venerat încă din cele mai vechi timpuri, dar care este celebrat și în prezent. Eros (Dragostea) este mai degrabă trăit decât cinstit.

Zeul acesta este cel care reprezintă dragostea carnală, aspect secundar al iubirii, acea forță care a mișcat lumea încă din timpuri străvechi⁸.

Anticii greci considerau că natura este constituită din forme imperfecte, iar scriitorul trebuie să creeze tipuri generale, perfecte, evitând cazurile individuale, luate din realitatea înconjurătoare. Un asemenea punct de vedere a stat la baza poeticilor antice, precum și la baza clasicismului francez. Achile era întruchiparea exemplară a eroului perfect; personajele din teatrul francez al secolului al XVII-lea erau tipuri general-valabile, întruchipând diferite virtuți sau defecte general-umane. Frumusețea consta în reprezentarea tipului general, în afara particularului, a accidentalului.

În Evul Mediu, perfecțiunea ținea de divinitate. Dumnezeu era izvorul desăvârșirii absolute, iar natura, creația sa, era alcătuită din forme perfecte. Frumosul natural era un dat divin, în afara voinței umane, iar omul, în tentativele sale, crea imitații imperfecte. În secolul XVIII și XIX, frumosul natural și frumosul estetic se identifică, natura fiind cadru, dar și stare de suflet.

În cazul lui Jean Jacques Rousseau, natura e curativă, revigoratoare, mediul prielnic de formare a personalității umane, armonioase. Ea îl purifică pe om prin contemplarea formelor perfecte, în totală opoziție cu deziluziile vieții cotidiene.

7 *** Marele Dicționar de Neologisme, Autor: Florin Marcu, Editură: Editura Saeculum, Anul apariției: 2000. - ÉROS s. n. 1. dragoste, iubire; (spec.) dragoste senzuală; motiv erotic în literatură. 2. ansamblul dorințelor sexuale, considerate din punct de vedere psihanalitic; libido. Ansamblul instinctelor de conservare și perpetuare. (< fr. éros /l/, germ. Eros) [8http://articolle.famouswhy.ro/zeul_eros](http://articolle.famouswhy.ro/zeul_eros) - (Data accesării 10.01.2016)

Romanticii văd în natură forme de frumusețe absolută, natura fiind prezentată ca un spațiu ideal. La Eminescu, ea participă la sublinierea stărilor de spirit, iar, prin personificare, ea sublimează sentimentul de fericire.

Societatea actuală, atât în spațiul public cât și în majoritatea cercurilor academice acuză acel *modus vivendi* fundamentat pe principiile creștine. În contextul în care membrii acestora⁹ dezbat aspecte legate de principiile care stau la baza relațiilor dintre cuplurile reprezentate de binomul bărbat-femeie, respectiv soț-soție sunt elementele asupra cărora se pronunță cu prea multă ușurință vreau să ne concentrăm atenția și să clarificăm înțelesul pe care îl au în realitate. Aborbarea noastră se va ancora în perspectivele religioase creștine preluate din conceptele mozaice, acea religie monoteistă care stă la baza religiei creștine, în iudaism fiind foarte clar definite responsabilitățile pe care le au reprezentanții cuplului paradisiac.

1. Adam și Eva – perspective fundamentale (biblice/iudaice)

Orice relație interumană este precedată de raportul dintre două persoane. Adam a fost cel dintâi creat, a fost cel care a dat nume viețuitoarelor și le-a luat în stăpânire. A urmat Eva, creată dintr-un *element nobile*, nu ca Adam (addamah – pământ) și a fost recunoscută de Adam ca o ființă egală¹⁰.

Eva este ființa creată de Dumnezeu care a și auzit cuvântul divin¹¹. Un înțelept aprecia că este, astfel, un interlocutor al lui Dumnezeu. Această stare este în esență o demnitate dobândită, ce nu mai poate fi pierdută. Alături de partenerul biologic (bărbat), relația este de egalitate și chiar se poate confrunta cu el.

În legendă¹², apare mențiunea că Eva era așteptată, răspundea dorințelor lui Adam. Dar menirea Evei nu era *pentru nevoi biologice în numele unei pretinse necesități naturale. Nenorocririle pe care le-a cauzat, indică deja un rău social, de care este responsabil bărbatul și de care nu pot fi incriminate un destin, o natură umană, un Dumnezeu.*

Femeia este o totalitate ce împlinește bărbatul. În acest sens, există discuția de școală dintre Rav și Samuel¹³, în privința creării Evei. *A ieșit din coasta lui Adam? Coastă putea fi o latură, o parte a lui Adam. Dumnezeu l-a creat pe Adam, ca pe o ființă cu două chipuri și le-a separat. (badal).* Adam era androgin. În timpul somnului lui Adam, a fost creată Eva.

În ebraică, Eva este numită *hava* (*termen care are aceeași rădăcină ca și hai, adică viață*), Eva este mama tuturor celor vii. (Geneza 3,20) *Și a pus Adam femeii sale numele Eva, adică viața, pentru că ea era să fie mama tuturor celor vii.* Potrivit etimologiei rabinice¹⁴, numele este apropiat de termenul aramaic *șarpe*, deoarece este sedusă de șarpe. Femeia seduce bărbatul și, astfel, este *șarpele* în cazul bărbatului. În Geneza 3.6, se precizează: *De aceea femeia socotind că rodul pomului este bun de mâncat și plăcut ochilor la vedere și*

⁹ George Pruteanu (<http://www.pruteanu.ro/CroniciLiterare/320parvulescu.htm>) face referiri concrete la faptul că la baza abordărilor misogine ar sta concepțiile religioase din antichitate și în special cele creștine. Situația nu este așa în realitatea concretă, *de jure* sau *de facto*, ci este vorba de o interpretare eronată, uneori tendențioasă a conceptelor definițiilor prin răsturnarea și inversarea valorilor reale argumentate de fapte accidentale, comportamente greșit interpretate sau chiar implementate.

¹⁰ <http://www.bucurestivechisinoini.ro/2011/02/adam-si-eva-caderea-consecinte-pentru/> - (Data accesării: 12.10.2017)

¹¹ Talmud = corpus ce se află la baza autorității legilor și tradițiilor evreiești pe o perioadă de șapte secole, aproximativ din anul 200 î.Hr. până în anul 500 d.Hr. în Ereț Israel și Babilonia. Cuprinde Mișna și Ghemara (discuțiile rabinice ale Mișnei). Sunt două Talmuduri, cel din Ierusalim (sau Palestinian) și Taludul Babilonian. (Talmud Bavli). Vreme de secole, Talmudul din Ierusalim a fost neglijat. Talmudul din Babilon s-a identificat cu termenul de Talmud. Noțiunea de Ghemara s-a aplicat acestei lucrări integral. Biserica catolică a cenzurat Talmudul în secolul al XVI-lea, cenzorii au înlocuit termenul de Talmud cu cel de Ghemara. O altă denumire specific Talmudului este șas, acronimul ebraic pentru cele șase ordine ale Mișnei (șișa sedarim).

¹² Care legendă? Golemul - În tradițiile, legendele și superstițiile ebraice, golemul este o creatură zămislită prin magie, adeseori pentru a sluji pe cel care l-a plămădit. <http://www.diane.ro/2016/02/golemul-legende-si-superstitii.html> , (Data accesării: 12.10.2017)

¹³ Care școală și cine sunt ei? <https://sites.google.com/site/marilereligialelu/iudaism/torah-talmudul/genezabereshit>, (Data accesării: 12.10.2017)

¹⁴ <http://www.webdex.ro/online/dictionar/rabinii> - (Data accesării: 12.10.2017)

vrednic de dorit, pentru că dă știință, a luat din el și a mâncat și a dat bărbatului său și a mâncat și el.” Din acest text, se pare că aspectul ispitei sau al seducerii bărbatului nu apare. Aceeași rădăcină are și o divinitate feniciană cu formă de șarpe. Adam este acela care dă numele femeii, deoarece era *ișa*.

Sunt două povestiri ale creației în textul Genezei. Cercetătorii le atribuie unor surse diferite. Femeia este prezentată diferit. Prima modalitate este de egalitate cu bărbatul și în cea de a doua de inferioritate față de bărbat.

În tradiția evreiască, sunt prezente aceste două perspective. Femeia egală bărbatului și femeia, ca persoană inferioară acestuia, uneori cu valențe demonice și cauza tuturor relelor din lume. În Midraș, apare construcția *Atunci când Eva a fost creată, Satan a fost creat odată cu ea*. (Geneza R.17:6)

Femeia egală bărbatului

1. Conform primei relatări femeia este creată simultan cu bărbatul, numele este generic *adam*. Adam semnifică în ebraică *om*, în asiriană *adamu* corespunde verbului *a face*, în ebraică *adam*, a fi roșu și *adamah* este pământ. După cum apare în Geneza 1:27, *bărbat și femeie i-a făcut omenirea* este, în complementaritatea ei, oglindirea divinității.

În Midraș¹⁵, apare faptul că atunci când se unesc *iș* (*alef-iod-șin*), adică *bărbatul*, și *ișa* (*alef-șin-he*) *femeia*, și prezența divină se află în mijlocul lor (simbolizată de *literele iod și he*) unirea celor doi va fi veșnică. În cazul în care prezența divină este absentă, unirea celor doi va fi arsă de foc (*eș* – cele două litere rămase după eliminarea din Tetragrama a *lui iod și a lui he*).

În Geneza (R. 8:1), rabinii pledează pentru faptul că prima ființă umană era androgenă, adună cele două principii, feminin și masculin. Acestea au fost separate și acum doresc să se regăsească.

2. A doua relatare corespunde ca răspuns la construcția *Nu este bine ca omul să fie singur, îi voi face un ajutor, (kenegdo)*.

Dacă avem în vedere variantă literară, sensul este de proximitate sau de opoziție, termeni în antiteză care alternează în relația dintre bărbat și femeie. Această îl sprijină, dar poate fi și împotriva lui.

Tratatul Sanhedrin¹⁶ (39a) menționa că femeia este o slujnică a bărbatului. Midrașul definește expresia „kenegdo” *Ea îi va fi un ajutor, dacă bărbatul o merită și va fi împotriva lui, dacă nu*. (Geneza R. 17:3). Sunt cercetători din perioada modernă, ca de pilda Carol Meyers¹⁷, care conferă termenului de „kenegdo”, sensul de ajutor mutual.

Potrivit lui R. Samuel¹⁸, (în Gen. R. 8:1), femeia este creată dintr-o parte (astfel sunt denumite părțile Tabernacolului)¹⁹ a bărbatului sau dintr-o coastă (țela). Tema apare în mitul

¹⁵ Ce este MIDRAȘ ? - Termenul Midraș a primit sensul său cel mai larg în contextul extra-biblic. Midraș este folosit uneori în contrast cu Mișna, când indică acea ramură a învățaturii rabinice care se ocupă în special cu regulile legii tradiționale. La acest stadiu al cunoașterii noastre este imposibil să afirmăm care metodă de studiu este mai veche, Midraș sau Mișna. (Vezi G. F. Moore, *Judaism*, 1, p. 150 ș.urm.) <http://dictionarbiblic.blogspot.ro/2013/04/talmud-si-midras.html> - (Data accesării: 12.10.2017)

¹⁶ <https://en.wikipedia.org/wiki/Sanhedrin> - (Data accesării: 12.01.2017) - Sunt folosite aceste surse deschise pentru a ne putea familiariza cu personalitățile marcante din religia iudaică despre care nu reușim să găsim alte repere biografice numai în domeniul de specialitate fiind un domeniu greu accesibil.

¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Carol_Meyers - (Data accesării: 12.01.2017) - Sunt folosite aceste surse deschise pentru a ne putea familiariza cu personalitățile marcante din religia iudaică despre care nu reușim să găsim alte repere biografice numai în domeniul de specialitate fiind un domeniu greu accesibil.

¹⁸ <https://www.psychologytoday.com/experts/lawrence-r-samuel-phd> (Data accesării: 12.01.2017)

¹⁹ Tabernacol = sau “cortul întâlnirii”. Construit de Moise după instrucțiunile date de Dumnezeu. (Exod 25-27). Un altar transportabil, care i-a însoțit pe israeliți în deșert. Un sanctuar (mișkan) situat în centrul taberei, leviții se stabileau în jurul perimetrului interior, celelalte triburi în jurul perimetrului exterior. Leviții îl transportau împreună cu toate accesoriile sale dintr-un loc în altul. Avea trei pereți de salcâm aurit, a patra latură era liberă. Sfânta Sfintelor se afla la capătul Sanctuarului, separată printr-un văl atârnat de zece stâlpi de lemn, pe care erau țesuți heruvimii. Chivotul Legământului cu doi heruvimi deasupra era în Sfânta Sfintelor. Tablele cu cele zece Porunci erau în interiorul Chivotului Legământului. După o hăgadă

sumerian al lui *Enki*²⁰, femeia creată din coastă bărbatului. Această temă, cu alte cuvinte, nu debutează în iudaism.

În Midraș, în Gen. R. 18:2, Deuteronom 6:11; Tan.Vaieșev 6, se precizează că Dumnezeu ar fi hotărât să nu o făurească folosind capul lui Adam, de teamă ca ea să nu fie pretențioasă, nici ochiul lui, de teamă ca ea să nu fie curioasă, nici urechea lui, de teamă ca ea să nu fie indiscretă, nici gâtul lui, de teamă să nu fie semeață, nici gura lui, de teamă să nu fie bârfitoare, nici inima lui, de teamă să nu fie geloasă, nici mâna lui, de teamă să nu fie șterpelitoare, nici piciorul lui, de teamă să nu fie umblăreață, ci a făcut-o folosind coasta, o parte modestă a lui Adam (...) Cu toate acestea, ea întrunește toate aceste defecte.

Adam a fost creat de Dumnezeu. A decis apoi să-l ajute, *eser kenegdo* (Geneza 2:18, 20) literar, un ajutor înaintea lui, un ajutor corespunzător pentru el și a trimis un somn adânc peste el. În timpul somnului, a luat una dintre coastele lui șela (Geneza 2:21) și a construit *bana* din ea o femeie (*le issa*) – Creația. Adam recunoaște o înrudire cu această femeie (*issa*), deoarece a fost luată din *om /bărbat / iș* (1 Corinteni, 11:8) (Geneza 2:23). Este important să existe o asemănare formală între cei doi termeni, chiar dacă unii teologi consideră că termenii *is și issa* sunt diferiți, din punct de vedere etimologic.

Eva, prin intermediul șarpelui, îl determină pe Adam, să mănânce din fructul oprit (Căderea) și este pedepsită de Dumnezeu să nască în dureri și să fie (*masal be*) dominată de Adam. *Hawwa*, numită Eva de Adam (Geneza 3:20), este mama tuturor celor vii (*hay*). Sunt exegeți, care adoptă teoria, potrivit căreia *hawwa* reprezintă o formă arhaică a termenului *hayya lucru viu*. Septuaginta preia această idee și o traduce în Geneza 3:20 prin noțiunea de *zoe „viața”*. Alții apreciază că este o analogie cu termenul aramaic *șarpe*, relaționat cu o zeitate feniciană *hwt* (ce ar putea să fie un șarpe).

În Vechiul Testament, numele *hawwa* apare de două ori (Geneza 3:20 și 4:1), noțiunea de femeie este folosită mai frecvent. În Septuaginta și în Noul Testament, apare sub o altă formă *Heua* (*Eua* în unele manuscrise). În Vulgata, a devenit *Heva* și a ajuns *Eva* în traducerile actuale.

Modestia femeilor este abordată frecvent în literatura rabinică. Termenul ce definește toate atributele specifice este un substantiv ebraic și anume *țniut, a fi ascuns*. Puterea naturală de seducție a femeii este periculoasă pentru bărbat și trebuie ascunsă.

În Ket. 72a, se prevede că o femeie aflată în public, trebuie să-și ascundă anumite părți ale trupului și, în special, **părul**. Totuși, în Biblie, femeia are în păr diverse podoabe, în *Cântarea Cântărilor* coștele Sulamitei sunt elogiare, modul în care se împletește părul în cartea lui Isaia (3:24), cartea a II-a a lui Samuel (14:26) și în capitolul 13 din Judecători. În cazul în care exista suspiciunea că a comis un adulter, era umilită și părul era despletit de preot (Numeri 5:8).

În Ber. 24, se menționează că și **vocea** femeii sau pielea ei aveau valențe sexuale provocatoare. Exegeți moderni au interpretat această cutumă, prin faptul că femeilor, li se conferă un statut inferior, nu se are în vedere decât importanța lor din punct de vedere sexual. Rabi Ioșua ben Hanania, în Talmudul din Ierusalim (Ber. 2:3), dă o explicație acestui fapt și anume că femeia este tributară unui sentiment de jenă, deoarece a încălcat legea și l-a ascultat pe șarpe. În consecință pentru faptul că și-a ascultat femeia, bărbatul nu trebuie să se simtă cuprins de rușine. Originea acestei interdicții a constat în modalitatea în care femeia a fost și este privită de bărbat.

Rabi Eleazar²¹ în Geneza 22:2, menționează *Femeia a fost înzestrată cu mai mult discernământ decât bărbatul*. Rabi Irmeia aprecia *femeia rămâne acasă în timp ce bărbatul*

rabinică, aici s-ar fi aflat și primele table ce fuseseră sparte. Templul construit de Solomon la Ierusalim, loc al depozitării chivotului, a întrecut în frumusețe sanctuarul.

²⁰Zeita Nin-ti ia ființă din coastă lui Enki, *ti* în limba sumeriană semnifică *coasta*, dar, în același timp, *viața*.

²¹https://en.wikipedia.org/wiki/Elazar_ben_Azariah - (Data accesării: 12.01.2017)

iese și învață discernământul, frecventând alte persoane.. Faptul că femeia este superioară din punct de vedere al inteligenței, implică într-un anume fel îndepărtarea ei de la cunoaștere sau din viața socială, deoarece ea nu are nevoie de așa ceva.

Epoca în care au scris rabinii este o mărturie a restrângerii rolului femeii în spațiul public. Potrivit rabinilor Dumnezeu a împodobit femeia, care era foarte frumoasă, cu diverse pietre prețioase și a prezentat-o lui Adam. Frumusețea nu este asociată femeii în povestirea biblică. Dumnezeu este acela care a oficiat prima căsătorie a omenirii, spun rabinii.

În Geneza 2:24, este prezentată unirea dintre Eva și Adam, actul sexual: *Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amândoi un singur trup.*

Amândoi se află în acel spațiu paradisiac. Apare ocazia de a-și exercita liberul arbitru. Dumnezeu le poruncise să nu mănânce din roadele arborelui cunoașterii binelui și răului. Ei nu ascultă porunca. Chiar dacă tradiția o consideră răspunzătoare pe femeie, amândoi sunt pedepsiți, amândoi sunt responsabili pentru acest fapt.

În Talmudul din Ierusalim și Midraș Raba, sunt explicate cele trei porunci pentru care sunt răspunzătoare femeile (Sab. 2:6, Gen. R. 17:8). Eva poartă vina faptului că bărbatul este muritor. Femeile pierd sânge, deoarece Eva este cea care a vărsat sângele lui Adam. Eva este răspunzătoare pentru faptul că moartea exista. Femeia trebuie să aducă ofranda din aluat, pentru că Eva i-a adus prejudicii lui Adam, aluatul din care s-a plămădit lumea. Femeia trebuie să aprindă lumânările de Șabat, deoarece a stins în sufletul lui Adam, lumina lumii. Porunca de aprindere a lumânărilor la debutul șabatului și a celorlalte sărbători aparține femeilor.

În Midraș Raba (Geneza R. 17:8) și în Talmudul de la Ierusalim (TI SHab. 2:6), apare următoarea interogație *De ce i-a fost dată lui porunca aprinderii candelor de Șabat?* Adam, primul om, era candela lumii și în Proverbe 20:27 apare *Sufletul omului este un sfeșnic de la Dumnezeu.* Într-un anume fel, cele două versiuni sunt diferite, Talmudul din Ierusalim se referă la Proverbe. Din acest text rezultă că doar Eva era răspunzătoare pentru neascultare. În textul Genezei, se menționează că răspunderea aparține celor doi și apreciază că Adam prima ființă, este bărbat și nu o ființă androgenă. Textul Proverbelor este interpretat prin faptul că-l desemnează pe bărbat prin excluderea femeii. Termenul *adam* implică pe amândoi. Pentru că Eva a greșit, sunt condamnate femeile din generațiile următoare, pentru a o răscumpăra.

Poruncile țin de domeniul căminului, sunt de natură pozitivă, legate de timp. Sunt în atribuția femeilor, care se aflau în spațiul privat la acele ore, în timp ce soții lor erau la sinagogă. Potrivit lui Chava Weissler²², se pare că în anumite rugăciuni (thine) redactate de femei, din secolul al XVII-lea persoana care aprinde lumânările dobândește o dimensiune mistică, acțiune similară cu cea a unui preot în Templu.

Mișcările egalitariste ulterioare au impus schimbarea rolului femeilor cu bărbații și aprinderea lumânărilor nu mai aparține exclusiv femeilor.

În cea de a doua narațiune privitoare la Creație, femeia are rol activ, este protagonistă și bărbatul are rol pasiv. Femeia este caracterizată de curiozitate. Caută să afle cât mai mult, șarpele *știe* aceasta și o ispitește. Există o relație între femeie și hrană, bărbatul este hrănit de femeie.

Tradiția menționează diverse texte în care femeia manifestă o influență extraordinară în toate demersurile, pe care le face bărbatul. În Gen. R. 17:7, conform cu Midraș Raba, apare *totul vine de la femeie; o femeie rea îl face rău pe bărbat; o femeie pioasă îl face pios pe bărbat.* Influența femeii este fundamentală, însă și bărbatul are posibilitatea de alegere. Sunt analize moderne ce afirmă că Eva prin aportul ei a adus cunoașterea în lume. Adam se disculpă când este certat de Creator și dă vina pe Eva (o parte din tradiția iudaică adoptă

²²<https://religion.cas2.lehigh.edu/content/chava-e-weissler> - (Data accesării: 22.10.2017)

această pozitie): *Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, ea mi-a dat din pom și eu am mâncat.* (Geneza 3:12)

Femeia nu-și asumă fapta și procedează analog bărbatului, dar vinovat de această dată este șarpele. Femeia este pedepsită prin faptul că va suporta durerile nașterii. Sunt și alte traduceri, de pildă *Voi spori mult munca ta și graviditățile tale*, în care nu mai apare ideea nașterii în dureri. Potrivit tradiției evreiești, nu există interdicția ușurării travaliului și a durerii nașterii.

O altă consecință, este faptul că va fi dominată de bărbat *Si dorul tău va fi după bărbatul tău și el te va stapâni* (Geneza 3:16). În acest context, regăsim o situație patriarhală, în care femeia este dominată de bărbat, aflându-se într-o situație inferioară.

Debutul istoriei umane are loc din momentul izgonirii din grădina Edenului. Împreună cu Adam are trei fii Cain, Abel și Set (Geneza 4:1-2:25). Eva este numită *prima femeie* din momentul în care iese din grădina Edenului și devine *mamă*. În nume se regăsește menirea să aducă pe lume copii, ipostaza de mamă se impune.

După mai multe izvoare rabinice (ARN A1, PdRE 11, Sanh. 38b) ordinul de a procrea a fost premergător păcatului săvârșit. Eva și Adam au conceput înainte de păcat. Tradiția evreiască menționează astfel că păcatul nu are conotație sexuală²³.

În Geneza R. 24:7, este prezentat astfel: *În ziua în care Elohim a creat ființa omenească, mascul și femela i-a creat; în ziua aceea s-au petrecut trei minuni: au fost creați Adam și Eva, au avut raporturi sexuale și au zămislit*. Rabinii admit faptul că fiii și fiicele au avut-o pe Eva, ca mamă.

În Midraș PdRE 20, Eva și Adam au fost înmormântați în peștera Makpela la Hebron.

Eva apare în finalul povestirii și-l numește pe Cain *Dobândit-am* (rădăcina ebraică a crea) *un om de la Dumnezeu* (Gen. 4:1). Femeia preia puterea de a numi de la bărbat, femeia devine subiect. Se impune ipostaza de *femeie-creator*, ce trimite la narațiunile mitologice în care zeița mamă este asociată cu divinul. Implică și o răsturnare de situații, o re-venire către creația egalitară.

Avem, așadar expuse principiile de bază pe care religia iudaică le-a promovat de la începutul existenței sale. Perspectiva creștină a preluat nuanța și realitatea prin care femeia primește un rol decisiv în planul mântuirii întregii omeniri, Pururea Fecioara Maria – cea mai curată ființă omenească- este cea prin care lucrează Dumnezeu în lume și din care se întrupează Mântuitorul Iisus Hristos.

În creștinism relația dintre bărbat și femeie se raportează la relația dintre Hristos și Biserică, Biserica fiind considerată *mireasa* lui Hristos pentru care El și-a dat viața, sacrificiul suprem, fără nici o valență sau nuanță denigratoare la adresa femeii.

Clarificând aceste concepte de bază cu privire la rolul femeii și al bărbatului în cadrul cuplului primordial vom putea identifica ipostazele pe care le transmit personajele prezentate de Liviu Rebreanu în romanul *Adam și Eva*.

Acest roman ne oferă perspective paradisiace. Ne spune că suntem pe drum, pe drumul cel bun care duce în final la iluminare, pace, desăvârșire, la o armonie a începuturilor. Nu știm a câta viață este cea pe care tocmai o trăim, nici cât mai avem de îndurat. Știm doar că cele mai multe dintre numitele iubiri sunt doar plămuirea minții, născută din dorința fierbinte de a deveni, prin celălalt, întregi. Rebreanu o spune limpede și convingător: *Bărbatul și femeia se caută în vălmășagul imens al vieții omenești. Un bărbat din milioanele de bărbați dorește o singură femeie din milioanele de femei. Unul singur și una singură! Adam și Eva!*

George Călinescu în celebra sa „Istorie”... spune că „Adam și Eva” este un fel de poem metafizic. Cuplul arhetipal și androginic se caută și se reîntregește în șapte perioade istorice foarte diferite. Personajul principal, Toma Novac, trece prin mai multe vieți, este pe

²³Louis Ginzberg, Sexualitate „The Legends of the Jews” - <https://www.britannica.com/biography/Louis-Ginzberg>, (Data accesării: 12.10.2017)

rând păstor în India, guvernator în Egipt, scrib în Babilon, cavaler roman în Roma în epoca domniei împăratului Tiberiu, călugăr în Germania medievală, medic în Franța revoluției franceze, și în fine profesor universitar la București. El se îndrăgostește pe rând de 7 personaje feminine diferite: de Navamalika, Isit, Hamma, Servilla, Maria, Yvonne, și de Ileana.

Povestea de iubire este mai dramatică decât toate celelalte povești cunoscute, chiar decât a faimosului cuplu Romeo și Julieta, deoarece în vreme ce eroii lui Shakespeare suferă din cauza iubirii neîmplinite o singură dată, eroii cărții „Adam și Eva” trăiesc de nenumarate ori această deznădejde. Acest lucru se întâmplă fiindcă: *O viata omeneasca nu ajunge pentru a prilejui întâlnirea bărbatului cu femeia. Spațiul și timpul sunt piedici pe care sufletul, strâns în obezile materiale, numai treptat le poate învinge...intervin (și) obstacolele convențiilor sociale, care de multe ori sunt mai puternice decât puterile oricărui om.*

Adam și Eva este o carte inedită în peisajul literaturii românești, o carte care te îndeamnă la visare, o abordare metafizică a lui Rebreanu prin care se prezintă traseul sufletului și transformările pe care le suferă conștiința, este prezentată o reinterpretare a iubirii datorită descrierii suferințelor fizice pe care le suferă personajele din carte și care modifică povestea clasică de iubire de-abia după parcurgerea a 7 vieți (număr magic după cum ne spune Rebreanu) când cei doi se pot regăsi și realiza *unitatea desăvârșită prin dualitate.*

BIBLIOGRAPHY

*** *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009.

*** Dicționarul Explicativ al Limbii Române (ediția a II-a revăzută și adăugită), Autor: Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold, Anul apariției: 2012.

*** *Legende mitologice din opera poezilor greci și latini*. Antologie, prefață și note de Ion Acsan. București: Albatros, 1972.

*** Marele Dicționar de Neologisme, Autor: Florin Marcu, Editură: Editura Saeculum, Anul apariției: 2000.

DĂRĂBUȘ, Carmen. *Despre personajul feminin. De la Eva la Simone de Beauvoir*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2004.

DIMITRIU, Daniel, *Ares și Eros. Sinteze critice*, Iași, Editura Junimea, 1978.

ELIADE, Mircea. *Mefistofel și androginul*. București: Humanitas, 1995. Traducere de Alexandra Cuniță.

GRICE, Julia, *Secretele atracției feminine*, Traducere de Anca Berbescu, București, Editura Orizonturi, 1998.

REBREANU, Liviu, *Adam și Eva*, București: 1000+1 Gramar, 1995.

Resurse electronice:

<http://www.marian-rujoiu.ro> - (20.12.2015)

<http://enciclopedie.citatepedia.ro> - (21.12.2015)

<https://en.wikipedia.org> - (Data accesării: 22.10.2017)

<https://religion.cas2.lehigh.edu> - (Data accesării: 22.10.2017)

<http://www.pruteanu.ro> - (Data accesării: 22.10.2017)

<http://www.romlit.ro> - (Data accesării: 22.10.2017)

<https://en.wikipedia.org> - (Data accesării: 12.01.2017)

<https://www.psychologytoday.com> - (Data accesării: 12.01.2017)

<http://www.webdex.ro> - (Data accesării: 12.10.2017)
<http://www.diane.ro> - (Data accesării: 12.10.2017)
<http://www.bucurestiivechisinoi.ro> - (Data accesării: 12.10.2017)
<https://www.britannica.com> - (Data accesării: 12.10.2017)
<http://www.bbc.co.uk> - (Data accesării: 12.10.2017)
<https://dexonline.ro> - (Data accesării: 12.10.2017)